נערה המאורסה פרק עשירי נדרים

רש"י — ר"ן — עח.

ה) זה הדבר אשר צוה ה'. דנריס ככתבן דאין בעל מתיר דכתיב אם הפר יפר אותם איסה: **פ"ל זה הדבר.** ואי אפשר לשנות בדבר אחכ מתיר דכתיב אלה לאשי המטות וכתיב לא יחל דברו אכל לאשי המטות מוחלין לו ומפיסי הכריימה נאמר כאן כו' וגאמר בשחוטי חוץ מה נהלן דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל דכולהו מיחייבי משום שחוטי חוץ: **אף בפרשת נדרים כו'.** ולקמן מפרש למאי הלכתא: **להכשיר ג' הדיוטות.** בהפרת נדרים דאהרן חד ובניו חד וכל ישראל הרי תלתא ומדכתיב כהו כל ישראל שמע מינה להכשיר שלשה הדיוטות: **והא לאשי המעות כתיב.** בהפרת נדרים דמשמע מומחין: [**ביחיד מומחה**]. להכשיר כהן יחיד מומחה לרגיס: **לאשי המעות בשחוטי חוץ למאי הלכתא.** דהא אקשינן להו להפרת נדרים: **לומר שיש שאלה בהקדש.** לפרשת שחוטי חוץ שייכא לגני הקדש וקמ"ל לאשי המעות דנשאלין עליו להקדש טעות אינו הקדש: **אין שאלה בהקדש.** להקדש טעות הוי הקדש: **כ"ש ליש להו ג"ש.** ולא הוה כתיב לאשי המעות בשחוטי חוץ דלא גמרינן ג"ש: וקא מקשינן לג"ש למאי הלכתא כתיב זה הדבר בשחוטי חוץ: **ואינו חייב על המליקה.** שאם מלק עוף בחוץ אינו חייב: **והכתיב שכח עמהן.** בסמוך לאותו פסוק וידבר משה את מועדי ה' בפרשת אמור אל הכהנים וכתיב לעיל אינה מלבד שבתות ה' וגו': **והא.** פרשת נדרים: **מסיערא כתיבא.** בלד אותה הפרשה דפנחס כתיב פרשת נדרים: לריכין

ולא נאמר פרשת נדרים עמהן [7]רב אסי בר נתן קשיא ליה הא מתניתא אתא לנהרדעא לקמיה דרב ששת ולא אשכחיה אתא אבתריה למחוזא א"ל מועדי ה' נאמרו ולא נאמרה שבת בראשית עמהן והא כתיב שבת עמהן ותו מועדי ה' נאמרו ולא נאמרה פרשת נדרים עמהן והא מסיטרא כתיבא א"ל הכי קתני מועדי

זה הדבר חכם מתיר ואין בעל מתיר תניא אידך זה הדבר בעל מפר ואין חכם מפר שיכול ומה בעל שאין מתיר מפר חכם שמתיר אינו דין שמפר ת"ל זה הדבר בעל מפר ואין חכם מפר [6]נאמר כאן זה הדבר ונאמר להלן [1]זה הדבר בשחוטי חוץ מה בשחוטי חוץ אהרן ובניו וכל ישראל אף פרשת נדרים אהרן ובניו וכל ישראל ומה כאן ראשי המטות אף להלן ראשי המטות בפרשת נדרים למאי הלכתא אמר רב אחא בר יעקב [8]להכשיר שלשה הדיוטות והא [2]ראשי המטות כתיב [3]אמר רב חסדא ואיתימא ר' יוחנן [2]ביחיד מומחה ראשי המטות בשחוטי חוץ למאי הלכתא אמר רב ששת לומר [2]שיש שאלה בהקדש לב"ש [3]דאמר אין שאלה בהקדש ראשי המטות דכתיב בשחוטי חוץ למאי הלכתא ב"ש ליה להו גזירה שוה זה הדבר בפרשת נדרים למאי כתיב לומר חכם מתיר ואין בעל מתיר בעל מפר ואין חכם מפר זה הדבר בשחוטי חוץ למאי כתיב לומר [7]על השחיטה חייב ואין חייב על המליקה אלא לב"ש להכשיר ג' הדיוטות מגלן נפקא להו מדרב אסי בר נתן דכתיב [3]וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל והתניא רבי יוסי הגלילי אומר מועדי נאמרו ולא נאמרה שבת בראשית עמהן בן עזאי אומר מועדי נאמרו

ה) זה הדבר אשר צוה ה'. דנריס ככתבן דאין בעל מתיר דכתיב אם הפר יפר אותם איסה: **פ"ל זה הדבר.** ואי אפשר לשנות בדבר אחכ מתיר דכתיב אלה לאשי המטות וכתיב לא יחל דברו אכל לאשי המטות מוחלין לו ומפיסי הכריימה נאמר כאן כו' וגאמר בשחוטי חוץ מה נהלן דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל דכולהו מיחייבי משום שחוטי חוץ: **אף בפרשת נדרים כו'.** ולקמן מפרש למאי הלכתא: **להכשיר ג' הדיוטות.** בהפרת נדרים דאהרן חד ובניו חד וכל ישראל הרי תלתא ומדכתיב כהו כל ישראל שמע מינה להכשיר שלשה הדיוטות: **והא לאשי המעות כתיב.** בהפרת נדרים דמשמע מומחין: [**ביחיד מומחה**]. להכשיר כהן יחיד מומחה לרגיס: **לאשי המעות בשחוטי חוץ למאי הלכתא.** דהא אקשינן להו להפרת נדרים: **לומר שיש שאלה בהקדש.** לפרשת שחוטי חוץ שייכא לגני הקדש וקמ"ל לאשי המעות דנשאלין עליו להקדש טעות אינו הקדש: **אין שאלה בהקדש.** להקדש טעות הוי הקדש: **כ"ש ליש להו ג"ש.** ולא הוה כתיב לאשי המעות בשחוטי חוץ דלא גמרינן ג"ש: וקא מקשינן לג"ש למאי הלכתא כתיב זה הדבר בשחוטי חוץ: **ואינו חייב על המליקה.** שאם מלק עוף בחוץ אינו חייב: **והכתיב שכח עמהן.** בסמוך לאותו פסוק וידבר משה את מועדי ה' בפרשת אמור אל הכהנים וכתיב לעיל מינה מלבד שבתות ה' וגו': **והא.** פרשת נדרים: **מסיערא כתיבא.** בלד אותה הפרשה דפנחס כתיב פרשת נדרים: לריכין

לאשי המעות דכתיב בשחוטי חוץ למאי הלכתא. דכיון דילפינן גזירה שוה מנדרים הוו להו שחוטי חוץ כתיב כהו נמי לאשי המעות: **זה הדבר.** ג"ש דלא מוקמי לה לג"ש: **לומר חכם מתיר ואין בעל מתיר וכו'.** וכי מימא ולב"ה דמוקמי לה לג"ש מנא להו הא איכא למימר דמיניה נמי ילפי לה דגהי זה הדבר דנדרים לאו מופנה הוא כיון דזה הדבר דשחוטי חוץ מופנה הוא ליה מופנה מלד אחד ולמדין: **זה הדבר דשחוטי חוץ למה לי.** לג"ש דלית להו גזירה שוה: **לומר על השחיטה הוא חייב.** וב"ה נפקא להו מדכתיב אשר ישחטו[7] וכדאיתא בתורת הכהנים[8]: **להכשיר ג' הדיוטות מנא להו.** דהא לב"ה ילפינן להו מגזירה שוה דשחוטי חוץ: **ולא נאמרה שבת בראשית עמהן.** קס"ד עם פרשת המועדות: **ולא נאמרה פרשת נדרים.** עמהם עם המועדות: **והא כתיב שבת בראשית עמהן.** דבסדר אמור אל הכהנים כתיבא שבת ומועדות בתר הכי בראשי המטות פרשת נדרים. סטרא תרגוס של קלה[9]: **מועדי ה' לריכין קידוש כ"ד.** דכתיב אשר תקראו אותם[9] קרי ביה אתם שלריכין ב"ד לקדש לאשי הדשים כדי לעשות המועדות בזמנן: **שבת בראשית אינה לריכה קידוש כ"ד.** שאין ב"ד לריכין לקדש אחד בשבת כדי לעשות שביעי לו שבת והייט דקתני מועדי ה' נאמרו לענין קדושת ב"ד וכדפרישנא שבת בראשית לא נאמרה עמהן לאותו ענין של קידוש והייט דקאמר בן עזאי מועדי ה' נאמרו לענין שלריך מומחין לקדש את החדש מפני המועדות אבל פרשת נדרים לא נאמרה עמהן לאותו ענין דמדכתיב אשר תקראו אותם ולמשה ואהרן קאמר משמע דבעי תרי מומחין כוותייהו ואין ב"ד שקול ומוסיפין עוד אחד הרי ג' וכיון דשבת ונדרים סמיכי לתועדות וכתיב במועדות אלה למעוטא משמע דממעט להו כל חד וחד למילתיה שבת לקידוש ב"ד דליהוי קבועה אנפשה ונדרים לומר דלא בעי בהו מומחין דאפילו בהדיוטות אגי: **והא כתיב שבת בראשית לאשי המעות כתיב.** אלמא הדיוטות אין כשרין להפרת נדרים: **ביחיד מומחה.** להכי כתיב לאשי המעות לאשמועינן דהיכא דהוי מומחה ביחיד אגי וממעטינן דאלה יצאין דהיכא דהוו הדיוטות מתכשרי בשלשה.

ומשמע

נשאל עליה פטור דכיון שיש שאלה בהקדש כאילו לא הקדישה מעולה דמי דחכם עוקר הנדר מעיקרו: **לבית שמאי דאמרי אין שאלה בהקדש.** גרים פרק ב"ש (מיל דף ל:) דהקדש טעות הקדש וכיון שכן ואלו לב"ש אין שאלה בהקדש דשאלה לא מהני אלא משום דהוה ליה כנדר טעות: **לאשי המעות דכתיב בשחוטי חוץ למאי הלכתא.** דכיון דילפינן גזירה שוה מנדרים הוו להו שחוטי חוץ כתיב כהו נמי לאשי המעות: **זה הדבר.** לב"ש דלא מוקמי לה לג"ש: **לומר חכם מתיר ואין בעל מתיר וכו'.** וכי מימא ולב"ה דמוקמי לה לג"ש מנא להו הא איכא למימר דמיניה נמי ילפי לה דגהי זה הדבר דנדרים לאו מופנה הוא כיון דזה הדבר דשחוטי חוץ מופנה הוא ליה מופנה מלד אחד ולמדין: **זה הדבר דשחוטי חוץ למה לי.** לב"ש דלית להו גזירה שוה: **לומר על השחיטה הוא חייב.** וב"ה נפקא להו מדכתיב אשר ישחטו[7] וכדאיתא בתורת הכהנים[8]: **להכשיר ג' הדיוטות מנא להו.** דהא לב"ה ילפינן להו מגזירה שוה דשחוטי חוץ: **ולא נאמרה שבת בראשית עמהן.** קס"ד עם פרשת המועדות: **ולא נאמרה פרשת נדרים.** עמהם עם המועדות: **והא כתיב שבת בראשית עמהן.** דבסדר אמור אל הכהנים כתיבא שבת ומועדות בתר הכי בראשי המטות פרשת נדרים. סטרא תרגוס של קלה[9]: **מועדי ה' לריכין קידוש כ"ד.** דכתיב אשר תקראו אותם[9] קרי ביה אתם שלריכין ב"ד לקדש לאשי הדשים כדי לעשות המועדות בזמנן: **שבת בראשית אינה לריכה קידוש כ"ד.** שאין ב"ד לריכין לקדש אחד בשבת כדי לעשות שביעי לו שבת והייט דקתני מועדי ה' נאמרו לענין קדושת ב"ד וכדפרישנא שבת בראשית לא נאמרה עמהן לאותו ענין של קידוש והייט דקאמר בן עזאי מועדי ה' נאמרו לענין שלריך מומחין לקדש את החדש מפני המועדות אבל פרשת נדרים לא נאמרה עמהן לאותו ענין דמדכתיב אשר תקראו אותם ולמשה ואהרן קאמר משמע דבעי תרי מומחין כוותייהו ואין ב"ד שקול ומוסיפין עוד אחד הרי ג' וכיון דשבת ונדרים סמיכי לתועדות וכתיב במועדות אלה למעוטא משמע דממעט להו כל חד וחד למילתיה שבת לקידוש ב"ד דליהוי קבועה אנפשה ונדרים לומר דלא בעי בהו מומחין דאפילו בהדיוטות אגי: **והא כתיב שבת בראשית לאשי המעות כתיב.** אלמא הדיוטות אין כשרין להפרת נדרים: **ביחיד מומחה.** להכי כתיב לאשי המעות לאשמועינן דהיכא דהוי מומחה ביחיד אגי וממעטינן דאלה יצאין דהיכא דהוו הדיוטות מתכשרי בשלשה.

ומשמע

לא.) אמר שור שחור שיצא מביתי ראשון יהא קדוש ויצא לבן ב"ש אומר הקדש הילכך לא מהניא שאלה דאפילו טעות ודאי הוי הקדש וכ"ש בטעות שבא ידי חרטה יצא לחולין: ב"ש ליית להו נזירה שוה. ולקמן בני הדיוטות מנא להו דאי הוו דרשי ג"ש למילף נדרים מבשחוטי חוץ להכשיר הדיוטות הוו ילפי נמי שחוטי חוץ מנדרים דאין ג"ש למחמה: **לומר לך חכם מתיר ואין בעל** מתיר. וכדאיתא לעיל דאית ליה ג"ש ונם חכם מתיר ואין בעל מתיר ק"ל דמפקה מלד אחד הך דשחוטי חוץ: **על השחיטה הוא חייב.** אם שחט עוף קדשים בחוץ חייב אע"פ שאין זה דרך הכשרו בעופות ואם מלקו בחוץ פטור. ומאן דדרים נזירה שוה נפקא ליה כדדרים בתורת כהנים אשר ישחטו על השחטה היא חייב אע"פ שאין זה דרך הכשרו חייב ואינו חייב על המליקה:

מסורת הש"ס

א) כ"ב קכ: כל הסוגיא, ב) [לקמן ע"ב ומ"ב], ג) [כ"ב קכ: מיר ט.], ד) [כ"ב קכא. מיתא ר' יוסי], ה) [שיין לקמן עז:], ו) [פ"י ה"מ], ז) עי' פנהדרין קב ע"ב וכרש"י שם: וקנים שפלים, ח) [ויקרא יז], ט) [אחרי פרשה יג], י) [שמות יגן], כ) [ממקן שיך לע"ב], ל) [ויקרא כג],

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו וְאֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ לֵאמֹר:
ויקרא יז ב
2. וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ: במדבר ל ב
3. וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מֹעֲדֵי יְיָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
ויקרא כג מד

מוסף רש"י

מה בשחוטי חוץ אהרן ובניו כו'. כתיב כהו דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל, אף פרשת נדרים אהרן ובניו וכל ישראל, כאילו כתיב כהם וכל ישראל, מתפרש לקמן למאי הלכתא (רש"ים ב"ב קכ:). אף להלן. בשחוטי חוץ לאשי המעות (שם). בפרשת נדרים למאי הלכתא. כעין בני נדרים אהרן ובניו וכל ישראל (שם). להכשיר שלשה הדיוטות. דכתיב לא יחל דברו, הוא אינו מיחל אבל אחרים מתירין לו, כגון שלשה דהוו כית דין כתלמידין בסנהדרין (כ.) ואפילו לשמואל דאמר הכם שנים שדנו דיינין דין אלא שנקרלו כ"ד אלוף, הני מילי דיני ממונות, אבל למיסרי איסור נדר לא סני בפחות מג', ולהכי אהני גזירה שוה כאילו נכתב בנדרים אהרן ובניו וכל ישראל, לומר לך שקולין כל ישראל לכתיר נדרים, ואפילו הדיוטות, כאהרן ובניו (ב"ב שם). והא ראשי המטות כתיב. דמשמע מומחין (שם). ביחיד מומחה. נקי בנמרת, כלומר רב מוכיח, ואלו דכתב ראשי לשון רבים, מומחין דעלמא קאמר (שם). שיש שאלה בהקדש. כמו שיש שאלה בנדרים, דבנדרים כתיב לא יחל דברו, והוא הדין לכל הקדשות, שאם שחט קדשים בחוץ ונתחייב כרת ואח"כ הלך אצל חכם להתיר לו הקדשו ומצא לו פתח של תרטה ועקר את הקדש מעיקרו ועבדיה כהקדש טעות, אינלא מיתת למפרע דלא הוה הקדש מעולם ומטור מכרת, והוא הדין לכל דבר הקדש בטעות שפתי, כגון תרומות ומעשרות, דאי בני מיתשיל עליהו וחחרין לעיבלן כדאמרינן בפלוגי פרק הנודר מן היירק (שם). לב"ש דאמר אין שאלה בהקדש. אין שאלה בשום הקדש בעולם, דאפילו כשיטלה לו כחכם פתח של תרטה אינו יכול להתירו, דאע"ג דעוקר את הנדר מעיקרו ועושהו נדר של טעות, אפילו הכי בני הקדש לא אמרי ב"ש הכי, דאפילו כשנעשה הקדש בטעות הידוע לבקדים תשבי ליה הקדש גמור, כ"ש היכי דהוקדש בלא טעות שלא יועיל פתח התרטה שיטלה לו החכם להתירו (שם). **חכם מתיר.** בלשון מיתר לך מותר לך, כדכתיב לא יחל דברו, הוא דלא יחל אבל אחרים מותלין לו, ולשון היתר משמע לשון נרשון אלא לא יחל, ושעם יש לדבר, לפי שהחכם אינו מתיר ביום שמעו כמו בעל בלא טענה, אלא ע"י שהוצא לו תרטה ועקר את הנדר מעיקרו, אלכך לא שייך ביה לשון הפרה אלא לשון התרה, שהתיר לו איסור ע"י הוצאה וטענה נתורה, אבל בעל מיפר לאשתו ביום שמעו בלא תרטה מגברת הכתוב כמו ומפר את בריתי, כל דבר קיום העקרה ומתבטל בלא טעם קרוי הפרה (שם). **ואין חכם מיפר.** שאם אמר מופר לך לא אמר כלום, דהכי משמע דבר זה הדבר, כמו שכתוב בפרשה מעבבן, לזה לשון התרה ולזה לשון הפרה, ולב"ה נפקא להו מבברת מדפרשת לעיל, דבתחם שייך לומר לשון הפרה ובכגל לשון הפרה (שם). על השחיטה. בתון חייב כרת, דאפילו השחוט עוף קדשים בחוץ, כדנפקא לן בתורת כהנים ומכתים (קנ), תלו אשר ישחט, ואין חייב על המליקה. של עוף בחוץ, דזה משמע כענין שמעורה בפרשה חייב, כדכתיב כי ישחט ולא כי ימלוק, ולב"ה דדרשי ליה לב"ש נפקא להו מהיכא דנפקא לן בת"כ ת"ל אשר ישחט, על השחיטה חייב ואין חייב על המליקה (ב"ב שם). **מועדי ה' נאמרו כו'.** סוגיה מפרש לקמיה (שם).

עין משפט נר מצוה

סו א ב מיי' פ"ו מהל' שגיגות הל' ו ופ"ד מהל' נדרים הל' ה סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רכח סעיף ו:
סו ג מיי' פ"ג מהל' נדרים הל' סס ופ"ד מהל' תרומות הלכה ח סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רנ סעי' ג:
סח ד מיי' פי"ח מהל' מעשה הקרבנות הלכה יח:

תוספות

סח בשחוטי חוץ כו'. לקמי' מפ' לה: להכשיר ג' הדיוטו'. דחד ליכא למימר, מדלעערך קרא לאשי מטות ליחיד מומחה מכלל הדיוטו' לא סני בחד, ומדלפיק (חד מיקמי' אתלמא, כמו דין דנמי' שלשה: לומ' שיש שאלה בהקדש. שאם שחט קבשי כחוץ ונעלא להקדש מפטר מקרבן וכרת: ולב"ש דאמרי אין שאלה בהקדש. דאמרי כגזיר (ל:) דהקדש טעות הקדש. [וממילא] דאין שאלה, דשאלה דנדר משום דמבטל לנדר נדר טעות: זה הדבר דנדרי'. כיון דלא נמרי ג"ש, למאי הלכתא: חכם מתיר וכו'. ולר"י דלעיל (פ:) דכי נמי דרשי' כיה כך, דרי' מיניה ג"ש, דהוי מופנה מלד אחד בני שחוטי חוץ: **הא** בתו' שבת. תחלת מועדות פ' פנחס (ומדבר כח): **והא מסיטרא** בתו'. בתר פרש' [המועדות כדאמר] המטות:

פירוש הרא"ש

ת"ל זה הדבר. חכם מתיר דכתיב לא יחל דברו והדיוטון הוא אינו מיחל אבל אחרים מוחלין לו דמשמע שעשה דבריו מולין ומתירין מעיקרן: להכשיר שלשה הדיוטות. דכל ישראל כשרין להפר נדרים (ויכוו) [ויכ'] ליכא למימר מדלעערך לאשי המטות להכשיר יחיד מומחה ומרי הוו ב"ד שקול הלכך צריך שלשה ואפילו לשמואל דאמר כנים שדנו דינם דין ה"מ לגמרות אבל לאיסורא מודה דבעי שלשה: ביחיד מומחה. והא דכתיב לאשי מלגלן רבים מומחין דעלמא קאמר: לומר שיש שאלה בהקדש. שאם שחט קדשים בחוץ ונעלא על הקדש ונעקר מעיקרן וכרת וה"ה לכל דבר הקדש כמוא שפתי כהן תרומה ומעשר כדאמר לעיל בפרק הנדר מן היירק (לף ונו.): ולב"ש דאמרי אין שאלה בהקדש. דסבירא להו דהקדש טעות הקדש כדאיתא בגמרא גזיר (לף